

יום ה', יד' בטבת תש"ס (23 בדצמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

הלילה, כמו אתמול בלילה, כידוע הם הלילות הארוכים ביותר (13 שעות ו-54 דקות) של השנה. אך אולי ידוע פחות, אנו עדים לתופעה נדירה מאד הפעם, והיא שהירח מלא "במיוחד" – יותר מן הרגיל! שלוש סיבות למראה הנפלא הזה: השמש נמצאת בנקודה הקרובה ביותר לכדור הארץ, גם הירח קרובה ביותר אלינו, והירח נמצא בשלב המלא שלו, כלומר שכדה"א נמצא בין השמש לירח. בגלל קרבת הירח לארץ, הוא נראה כ-14% גדול יותר מאשר בנקודה הרחוקה ביותר שלו מאיתנו. כיוון ששני הגורמים השמימיים נמצאים קרובים ביותר לכדה"א הפעם, הם גם קרובים ביותר זה לזה. כך שעוצמת האור של השמש על הירח היא חזקה יותר בשעור של 7%. גם מועדי-הים הם במיוחד מושפעים בימים אלה. הפעם האחרונה שהיתה התכנסות נסיבות כאלה היתה לפני 133 שנה!

[מרטין סטון/לוח דבר בעתו]

מצב הקהילה היהודית בחברון היה קשה במשך כל המאה ה-18. בראשית המאה חיו בחברון כ-40 משפחות יהודיות שהתגוררו כולן ב"חצר" אחת. בין המושלים לבין השייחים המקומיים התנהלו מאבקים רבים, שערערו את תנאי הבטחון בעיר. השליטים נהגו בעריצות כלפי היהודים וגבו מהם מיסים כבדים. נוסף על כך, פרצו מדי פעם מגפות בעיר. רבים מבני הקהילה עזבו את חברון ורובם עברו להתגורר בעזה. הקהילה היהודית הקטנה צברה חובות עצומים לשלטונות. לעזרתה של הקהילה היהודית בחברון נחלצו "פקידי קושטא", שתמכו גם בקהילת ירושלים. יהודי קושטא (=קונסטנטינופול) העבירו לחברון כספים שנועדו לסייע בכיסוי החובות. תנאי החיים בעיר נותרו קשים, ועל ראשם של היהודים ריחפה כל העת גזירת גירוש. כשלא עמדו יהודי חברון בתשלומים, נקטו נגדם הנושים אמצעים חריפים, ואף אסרו את ראשי הקהילה לתקופה ארוכה בבתי הכלא. על רקע זה, היום, בשנת תק"א (1741-5501), "פורים טאקא" (=חלון) בחברון. הפחה הטיל על היהודים לגייס 50,000 זהובים תוך 3 ימים. ואם לא, יעשה אותם כלה! אחרי 3 ימי צום, מצא השמש בחלון בית הכנסת ארנק ובו הסכום הדרוש.

[ואלה תולדות..... 2000 / לוח דבר בעתו]

והשבת, נקרא בתורה פרשת "ויחי", פרשה המסיימת את ספר בראשית ואת סיפורי האבות, להם מייחדת התורה 10 מתוך 12 פרשיות בספר זה. בשל כורח העתים, חל ניתוק זמני בין משפחת יעקב לארץ המובטחת לזרעו. אולם הקשר האמיץ בין אבות האומה לנחלת הבנים בא לידי ביטוי נוקב בצוואותיהם של יעקב ויוסף, שמנחתם האחרונה תהא בארץ היעודה ע"י הבורא לבני ישראל. חכמי ישראל מדייקים, שפרשתינו מתחילה במילים: "ויחי יעקב בארץ מצרים..." [בראשית מז', 28]. ואילו כשחזר יעקב משהותו בנכר (אצל לבן), נאמר: "וישב יעקב בארץ מגורי אביו..." [לז', 1]. כי מושג ה"ישיבה" משמעו ישיבת-קבע, והוא קיים רק לגבי ארץ-ישראל. לעומת זאת, שהיית היהודי בגלות אינה מתקבלת כמציאות קבועה, ובאה רק כדי להחיות את הנפש עד יעבור זעם. לכן נאמר על שהיית יעקב וביתו בחוץ-לארץ: "ויחי יעקב בארץ מצרים..." – בחינת שהייה לשעה – ולא נאמר: "וישב יעקב בארץ מצרים".

יום נעים ושבט שלום!

כניסת שבת (ב"ש): 16²¹

צאת השבת (ב"ש): 17¹⁹